

Palvelusuunnitelma

Vaikutusten ennakkoarviointien kooste

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	4
1.1	Vaikutusten ennakkoarviointien aikaisempi käsittely osana asian valmistelua 4	
1.2	Palvelusuunnitelman rakentuminen.....	5
1.3	Henkilöstövaikutusten arviointi	5
2	Kuntatalous ja palvelutarpeen muutos.....	6
2.1	Kunta ylläpitää tasapainoista taloutta	6
2.2	Kunta reagoi palvelutarpeen muutokseen	7
2.3	Talousvaikutusten ennakkoarviointi.....	7
3	Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen linjaukset.....	8
3.1	Oppilaaksiottoalueita jatkossa yksi	8
3.2	Pienimmät yksiköt (Herrala, Koulurinne) lakkautetaan.....	9
3.2.1	Herralan koulun lakkauttaminen ja opetuksen siirto nostavalle	9
3.2.2	Herralan varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen	10
3.2.3	Koulurinteen varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen	10
3.3	Joidenkin päiväkotien investointitarpeet poistetaan siirtämällä varhaiskasvatuksen tiloja koulujen yhteyteen.....	11
3.4	Oppilaille taataan yhtenäinen ja ehyt koulupolku	11
3.5	Heinsuon koulusta 0–9 lk. koulu, jolloin Salpakankaalle muodostuu kaksi yhtenäiskoulua.....	12
3.6	Alkuluokkatoimintaa jatketaan resurssien käyttöä tehostamalla	13
3.7	Oppimisen tuen järjestämistä tehostetaan.....	13
3.8	5 & 6 luokan oppilaiden sijoittuminen nykymallin pohjalta jatkuu	14
3.9	Lukiokoulutusta tarjotaan lähikunnissa	15
3.10	Vesikansan oppilaiden yläkouluyhteistyötä jatketaan	16
3.11	Leasing-koulujen lunastamiseen valmistaudutaan.....	16
3.12	Lasten ja nuorten vapaa-aikapalvelujen toteuttamista jatketaan nykymallin pohjalta.....	17
3.13	Koululaiskuljetukset hyödyntävät ensisijaisesti kaikille avointa joukkoliikennettä	17
4	Elinvoiman palvelualueen palvelulinjaukset.....	18
4.1	Joukkoliikenteen ja Hoppa-palveluliikenteen yhteensovittamista jatketaan	18
4.2	Tukipalvelujen kehittämistyötä jatketaan	18

4.3	Kaavoitus ja tonttituotanto vastaa tonttikysyntään	18
4.4	Kunta tarjoaa käyttäjille terveelliset ja kustannustehokkaat tilat.....	18
5	Palvelusuunnitelmaan liittyvät valtuustoaloitteet ja toimenpidealoitteet	19
5.1	Keski-Hollolan elinvoima ja tulevaisuus -aloite	19
5.2	Kyläkoulustrategia- toivomusaloite	19
6	Yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi.....	19
7	Maaseutuvaikutusten arviointi	21
8	Vaikutusten ennakkoarviointi - Yhteenveto	24

1 JOHDANTO

Palvelusuunnitelma 2026-2030 on kokonaisvaltainen lasten ja nuorten palveluja yhteensovittava suunnitelma, jonka aikajänne on vuoteen 2030. Suunnitelman tavoitteena on ennakoida ja yhteensovittaa palvelutarpeen muutosta ja kunnan taloudellisia resursseja siten, että voidaan edetä kuntastrategian arvon mukaisesti tulevaisuustaitoisesti ja rohkeasti.

Palvelusuunnitelma on johdantotekstinsä mukaisesti valtuuston strateginen linjausasiakirja, joka ohjaa palvelujen kehittämistä, jatkovalmistelua, taloussuunnittelua ja palveluverkon arviointia. Sen hyväksyminen ei muuta hallintosäännön mukaista toimivallan jakoa eikä ratkaise muille toimielimille tai viranhaltijoille kuuluvia yksittäisiä asioita, vaan ne valmistellaan ja päätetään erikseen toimivaltaisessa menettelyssä.

Asian valmisteluun liittyvät vaikutusten ennakkoarvioinnit ovat osa päätösvalmistelun ydinprosessia. Niissä arvioidaan päätösvaihtoehtojen kuntalais-, ympäristö-, organisaatio- ja talousvaikutuksia sekä suhdetta kunnan strategiaan tavoitteisiin. Arviointi tukee avointa, läpinäkyvää ja yhdenmukaista päätöksentekoa sekä varmistaa asian riittävän ja asianmukaisen selvittämisen. Hollolan kunnan vaikutusten ennakkoarviointityötä ohjaa kunnanhallituksen 16.9.2024 ohjeistus

Tämä asiakirja tiivistää asiakokonaisuuden osista laaditut vaikutusten ennakkoarvioinnit ja laatimaan niistä Palvelusuunnitelman kattava kokonaisuus.

1.1 Vaikutusten ennakkoarviointien aikaisempi käsittely osana asian valmistelua

Vaikutusten ennakkoarviointi on osana asian (HOLDno-2025-635) valmistelua käsitelty kunnan toimielimissä seuraavasti:

- Kunnanhallitus 2.2.2026, § 20 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelma.
 - Kunnanhallitus linjaa jatkovalmistelua:
 - Tarkastellaan oppilaaksiottoalueiden määrän vähentämistä yhdeksi
 - Tarkastellaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilankäytön tiivistämistä ja pienimpien yksiköiden (Herrala, Koulurinne) lakkauttamista
 - Tarkastellaan joidenkin päiväkotien investointitarpeiden poistamista siirtämällä päivähoidon tiloja koulujen yhteyteen
 - Tarkastellaan oppilaiden yhtenäisemmän koulupolun mahdollistamista
 - Tarkastellaan Heinsuon koulun muodostamista 0-9 lk kouluksi, jolloin Salpakankaalle muodostuisi kaksi yhtenäiskoulua
 - Tarkastellaan valmisteilla olevan erillisselvityksen pohjalta alkuluokkatoiminnan ja oppimisen tuen järjestämistä

- Jatkovalmistelun yhteydessä yhteensovitetaan kokonaisuutta sekä tarkennetaan tietoja ja vaikutuksia.
- 18.2.2026 Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta
- 18.3.2026 Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta
- 24.3.2026 Elinvoimavaliokunta
 - Liite, Vaikutusten ennakkoarviointi:
- 15.4.2026, Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta
 - Liite, Vaikutusten ennakkoarviointi: VA oppilaaksiottoalueet kevät 2026
 - Liite, Vaikutusten ennakkoarviointi: Palvelusuunnitelman evaukset 2026
 - Liite, Vaikutusten ennakkoarviointi: EVA 5-6-luokkien sijoittuminen palveluverkossa
 - Liite, Vaikutusten ennakkoarviointi: Vaikutusten ennakkoarviointi Nykytilanne vs Palvelusuunnitelma
- 27.4.2026, Kunnanhallitus

1.2 Palvelusuunnitelman rakentuminen

Palvelusuunnitelma rakentuu kuntatalouden ja palvelutarpeen muutoksen tarkastelusta, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen palvelulinjauksista, elinvoiman palvelualueen linjauksista sekä palvelusuunnitelmaan liittyvien valtuusto- ja toimenpiteiden käsittelystä.

1.3 Henkilöstövaikutusten arviointi

Henkilöstövaikutusten arviointi perustuu Kunnanhallituksen 1.6.2026 §175 mukaisesti aloitettuihin yhteistoimintaneuvotteluihin. Yhteistoimintaneuvottelut ovat vielä kesken ja ne saatetaan loppuun ennen lopullista esitystä asiassa.

Tätä kirjoitettaessa, työnantajan arvio Palvelusuunnitelman henkilöstövaikutuksista on 24,5 henkilötyövuoden alenema. Tavoitteena on toteuttaa alenema ensisijaisesti määräaikaisten päättymisten ja eläköitymisten kautta.

2 KUNTATALOUS JA PALVELUTARPEEN MUUTOS

2.1 Kunta ylläpitää tasapainoista taloutta

Kunnan taloudellisen tilanteen vaikutusta kunnan toimintaan sekä kunnan toiminnan vaikutusta kunnan talouteen on vaikutusten ennakkoarvioinnissa tarkasteltu palvelusuunnitelman taloudellisten lähtökohtien pohjalta. Arvioinnin keskeisenä lähtökohtana on, että palvelujen järjestämistä, palveluverkon kehittämistä, tilojen käyttöä, henkilöstöresursseja ja investointeja on sovitettava yhteen kunnan tulopohjan, toimintamenojen kehityksen ja kuntalain mukaisen talouden tasapainovaatimuksen kanssa. Palvelusuunnitelmassa talouden tasapainottamistarve kytkeytyy erityisesti palvelutarpeen muutokseen: palvelutarpeen vähentyminen ei automaattisesti vähennä kustannuksia, ellei myös palvelujen järjestämistapoja ja palveluverkkoa arvioida vastaamaan muutunutta kysyntää.

Palvelusuunnitelman kokonaistalousvaikutukseksi on arvioitu vuositasolla noin 1,3–1,4 miljoonan euron toimintamenojen vähenemä. Säästövaikutus muodostuu erityisesti palveluverkon muutoksista, tilojen käytön tehostamisesta, henkilöstöresurssien sopeuttamisesta, tukipalvelujen muutoksista. Talousvaikutusten toteutuminen edellyttää, että suunnitelman osa-alueet toteutuvat kokonaisuutena, koska yksittäisten linjausten muuttaminen voi heikentää arvioitua vuosittaista säästövaikutusta ja edellyttää kokonaisuuden uudelleenyhteensovittamista.

Palvelusuunnitelma parantaa kunnan talouden hallintaa sovittamalla palveluverkon, tilankäytön, henkilöstöresurssit ja investoinnit muuttuvaan palvelutarpeeseen. Se tukee menojen kasvun hillintää, vähentää vajaakäyttöisten tilojen ja päällekkäisten ratkaisujen kustannuksia sekä vahvistaa talouden ennakoitavuutta. Kokonaisuutena suunnitelma auttaa ylläpitämään tasapainoista taloutta ja kohdentamaan voimavarat tarkoituksenmukaisemmin.

Palvelusuunnitelman kielteiset talousvaikutukset liittyvät erityisesti toteutusvaiheen kertaluonteisiin kustannuksiin, alaskirjauksiin, muutosinvestointeihin sekä leasing-vastuiden mahdolliseen kasvuun. Lisäksi säästöjen toteutumiseen sisältyy ajoitus- ja toimeenpanoriski: jos palveluverkon muutokset, henkilöstövaikutukset tai tukipalvelujen sopeutus eivät toteudu suunnitellusti, arvioitu vuosittainen säästövaikutus voi jäädä ennakoitua pienemmäksi tai siirtyä myöhemmäksi. Taloudellisesti merkittävä riski on myös se, että yksittäisten linjausten muuttaminen voi heikentää koko suunnitelman noin 1,3–1,4 miljoonan euron vuotuista säästövaikutusta ja edellyttää korvaavien säästöjen etsimistä muualta kunnan toiminnasta.

Kokonaisuutena palvelusuunnitelman talousvaikutus on kunnalle myönteinen, mutta se edellyttää suunnitelman johdonmukaista toteuttamista ja vaikutusten seurantaa. Suunnitelma vahvistaa talouden tasapainottamista vähentämällä pysyviä toimintamenoja ja hillitsemällä tulevia investointitarpeita, mutta samalla sen toteutus aiheuttaa kertaluonteisia kustannuksia ja edellyttää huolellista muutosten ajoitusta.

Taloudellinen hyöty syntyy vasta, jos palvelurakenne, tilankäyttö ja henkilöstöresurssit muuttuvat samassa suhteessa palvelutarpeen vähenemisen kanssa.

2.2 Kunta reagoi palvelutarpeen muutokseen

Palvelusuunnitelmassa kunta reagoi lasten ja nuorten määrän vähenemiseen arvioimalla palveluverkkoa valtuustokausittain ja sovittamalla varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen järjestämistä muuttuvaan kysyntään. Muutoksen ydin on, että palvelujen järjestämistapoja, tilojen käyttöä ja henkilöstöresursseja ei tarkastella erillisinä ratkaisuinä, vaan yhtenä palvelutarpeeseen perustuvana kokonaisuutena.

Palvelutarpeen väheneminen näkyy erityisesti ikäluokkien pienenemisenä, mikä vähentää varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen pitkäjänteistä kysyntää. Vaikutus ei kuitenkaan automaattisesti pienennä kustannuksia, ellei palveluverkkoa, ryhmäkokojen muodostamista, tilojen käyttöä ja tukipalveluja sopeuteta vastaamaan pienempää asiakasmäärää.

Taloudellinen vaikutus syntyy siitä, että kunta vähentää vajaakäyttöisten tai palvelutarpeeseen nähden ylimitoitettujen rakenteiden kustannuksia ja kohdentaa voimavaroja tarkoituksenmukaisemmin. Palvelutarpeen muutokseen reagoiminen tukee siten toimintamenojen hallintaa, investointitarpeiden arviointia ja kuntatalouden tasapainottamista tilanteessa, jossa tulopohja ja valtionosuudet eivät kasva palvelurakenteen kustannusten tahdissa.

2.3 Talousvaikutusten ennakoarviointi

Palvelusuunnitelman talousvaikutusten ennakoarvioinnissa kokonaisuus painottuu pysyvien toimintamenojen vähentämiseen ja investointitarpeiden hillintään tilanteessa, jossa palvelutarve vähenee. Arvioitu vuosittainen säästövaikutus on noin 1,3–1,4 miljoonaa euroa, mutta sen toteutuminen edellyttää linjausten yhteensovitetun toteuttamista. Samalla suunnitelmaan liittyy kertaluonteisia kustannuksia, alaskirjauksia ja muutosinvestointeja, jotka heikentävät talousvaikutusta siirtymävaiheessa. Kokonaisuutena vaikutus on taloutta tasapainottava, jos palveluverkko, tilankäyttö ja henkilöstöresurssit sopeutuvat suunnitellusti palvelutarpeen muutokseen.

3 SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN PALVELU- ALUEEN LINJAUKSET

3.1 Oppilaaksiottoalueita jatkossa yksi

Palvelusuunnitelman mukaan Hollolassa siirytään yhteen oppilaaksiottoalueeseen nykyisten useiden oppilaaksiottoalueiden sijasta. Muutoksen tavoitteena on lisätä oppilaiden sijoittamisen joustavuutta, tukea tarkoituksenmukaisten opetusryhmien muodostamista ja mahdollistaa palveluverkon tehokkaampi käyttö vähenevien oppilasmäärien tilanteessa. Lähikoulu pyritään jatkossakin osoittamaan ensisijaisesti siten, että koulumatka on mahdollisimman turvallinen, lyhyt ja järjestettävissä tarkoituksenmukaisesti.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan kokouksessa 15.4.2026, asian vaikutusten ennakkoarviointia on käsitelty kahdessa liitteessä.

a. VAE oppilaaksiottoalueet kevät2026

Vaikutusten ennakkoarvioinnin mukaan yhden oppilaaksiottoalueen malli tuottaa vertailussa myönteisimmät kokonaisvaikutukset erityisesti pitkällä aikavälillä. Malli lisää joustavuutta lähikoulun osoittamiseen, mahdollistaa oppilaiden tuen tarpeiden, ryhmäkokojen ja kuljetusjärjestelyjen huomioon ottamisen sekä tukee tarkoituksenmukaisempaa opetusryhmien muodostamista. Arvioinnissa yhden alueen vaihtoehto parantaa erityisesti oppilaiden yhdenvertaisuutta, palvelujen saavutettavuutta, oppimisen tukea sekä opetuksen ja organisaation järjestelyjä verrattuna nykytilanteen jatkumiseen. Lähikoulu pyritään osoittamaan ensisijaisesti siten, että koulumatka on turvallinen, lyhyt ja mahdollisuuksien mukaan hoidettavissa avointa joukkoliikennettä hyödyntäen.

Oppilaaksiottoalueiden muutoksessa ei tunnistettu merkittäviä kielteisiä kokonaisvaikutuksia, mutta mahdolliset haitat liittyvät erityisesti koulumatkojen pituuteen, kuljetusjärjestelyihin, perhearkeen ja oppilaiden turvallisuuden tunteeseen.

b. Vaikutusten ennakkoarviointi Nykytilanne vs pohjaesitys 4_2026

Nykytilanteen ja pohjaesityksen vertailussa oppilaaksiottoalueiden vähentäminen nähdään keinona parantaa oppilasvirtojen hallintaa, opetusryhmien muodostamista ja palveluverkon tarkoituksenmukaista käyttöä. Muutos tukee myös oppilaiden yhtenäisempää koulupolkua sekä mahdollisuutta kohdentaa oppimisen tukea ja muita palveluja laajemmin ja tasaisemmin.

Muutoksen mahdolliset kielteiset vaikutukset liittyvät erityisesti siihen, että osa lähipalveluista voi siirtyä kauemmas ja koulumatkat tai kuljetusjärjestelyt voivat muuttua. Tämä voi vaikuttaa yksittäisten perheiden arkeen ja edellyttää selkeää valmistelua, perustelua ja viestintää.

Nykyiset kuusi oppilaaksiottoaluetta rajoittavat oppilaiden tarkoituksenmukaista ohjausta ja myös kyläkoulujen tukemista. Yhteen

oppilaaksiottoalueeseen siirtyminen tukee palvelusuunnitelman kokonaisuutta, koska se mahdollistaa paremman oppilasmäärien tasaamisen, joustavamman lähikoulun osoittamisen sekä pedagogisesti ja taloudellisesti kestävämmän palveluverkon.

3.2 Pienimmät yksiköt (Herrala, Koulurinne) lakkautetaan

Palvelusuunnitelman mukaan Herralan koulu ja varhaiskasvatusyksikkö sekä Koulurinteen varhaiskasvatusyksikkö lakkautetaan 1.8.2027 alkaen. Herralan lapset ja oppilaat ohjataan ensisijaisesti Nostavan yksikköön ja Koulurinteen varhaiskasvatus järjestetään muissa Salpakankaan alueen yksiköissä. Muutoksen tavoitteena on tehostaa tilojen käyttöä, vähentää päällekkäisiä kustannuksia ja järjestää palvelut olemassa olevissa yksiköissä ilman palvelutason heikkenemistä.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on kokouksessa 15.4.2026 käsitellyt asiakokonaisuuden vaikutuksia.

3.2.1 Herralan koulun lakkauttaminen ja opetuksen siirto nostavalle

Herralan koulun lakkauttaminen ja opetuksen siirtäminen Nostavalle kokoaa oppilaat tarkoituksenmukaisempiin ryhmiin ja poistaa yhdysluokkatarvetta. Nostavalla opetusryhmät voidaan muodostaa valiokunnan linjausten mukaisesti, oppimisen tuen järjestäminen helpottuu ja oppilaille muodostuu laajemmat sosiaaliset verkostot. Samalla esiopetus ja 1–4 luokkien koulupolku voidaan järjestää samassa yksikössä, mikä tukee arjen jatkuvuutta ja vähentää henkilökunnan siirtymisiä.

Muutos merkitsee Herralan oppilaille lähikoulun vaihtumista ja voi lisätä koulumatkoihin sekä kuljetusjärjestelyihin liittyviä vaikutuksia. Lisäksi ratkaisu edellyttää henkilöstön uudelleensijoittelua ja voi vaikuttaa alueen lähipalvelukokemukseen, erityisesti jos varhaiskasvatuksen järjestäminen ei kaikilta osin toteudu Nostavalla. Muutoksen toimeenpanossa on huolehdittava siitä, että siirtymä toteutuu hallitusti ja perheille viestitään ratkaisuista selkeästi.

Kokonaisuutena Herralan koulun lakkauttaminen ja opetuksen siirtyminen Nostavalle tukee palvelusuunnitelman tavoitetta järjestää perusopetus pedagogisesti ja taloudellisesti kestävämmällä tavalla vähenevän palvelutarpeen tilanteessa. Ratkaisu parantaa ryhmien muodostamista, tuen järjestämistä ja resurssien käyttöä, mutta edellyttää huolellista toteutusta, jotta koulumatkoihin, perhearkeen ja lähiyhteisön palvelukokemukseen liittyvät haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

3.2.2 Herralan varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen

Herralan varhaiskasvatuksen siirtäminen Nostavalle tukee palvelujen kokoamista samaan yksikköön ja mahdollistaa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja 1–4 luokkien koulupolun järjestämisen samassa toimintaympäristössä. Ratkaisu parantaa tilojen tarkoituksenmukaista käyttöä, tukee henkilöstömitoituksen ja poissaolojen hallintaa sekä vähentää henkilökunnan siirtymisiä.

Muutos voi heikentää Herralan alueen lähipalvelukokemusta ja edellyttää perheiltä sopeutumista varhaiskasvatuspaikan sijainnin muuttuessa. Mikäli varhaiskasvatuksen tilaratkaisu Nostavalla ei toteudu suunnitellusti, lasten sijoittuminen voi hajautua muualle ja palvelusetelikustannusten tai täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämistarpeen riski kasvaa.

Kokonaisuutena Herralan varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen on palvelusuunnitelman näkökulmasta perusteltu, kun palvelut järjestetään Nostavalla tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja lapsille säilyy selkeä jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen. Ratkaisu tukee kustannustehokkuutta ja resurssien joustavampaa käyttöä, mutta edellyttää tilaratkaisun, henkilöstöjärjestelyjen ja perheille suunnatun viestinnän huolellista toteutusta.

3.2.3 Koulurinteen varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen

Koulurinteen varhaiskasvatusyksikön lakkauttaminen poistaa määräaikaisen ja pienikokoisen yksikön kustannukset sekä vähentää kiinteistö-, ruoka- ja henkilöstömenoja. Lasten siirtäminen kuntakeskuksen muihin päiväkoteihin mahdollistaa palvelujen järjestämisen suuremmissa ja tarkoituksenmukaisemmissa yksiköissä, joissa henkilöstömitoitus ja poissaolojen hallinta ovat vakaammalla pohjalla.

Lakkauttaminen voi heikentää kuntakeskuksen alueen nopean paikkatarpeen joustavuutta, jos korvaavia varhaiskasvatuspaikkoja ei ole riittävästi. Jos lapsia ohjataan muilta alueilta kuntakeskukseen, paikkojen riittävyys on varmistettava erikseen, ja yksikön säilyttäminen jättäisi pienen yksikön korkeat kustannukset ennalleen.

Koulurinteen yksikön lakkauttaminen on vaikutusten arvioinnin perusteella taloudellisesti perusteltua, jos lasten sijoittuminen muihin päiväkoteihin toteutetaan hallitusti ja palvelukapasiteetti turvataan. Ratkaisu vähentää pienen ja tiloiltaan rajallisen yksikön pysyviä kustannuksia, mutta edellyttää paikkatilanteen seurantaa ja huolellista valmistelua.

3.3 Joidenkin päiväkotien investointitarpeet poistetaan siirtämällä varhaiskasvatuksen tiloja koulujen yhteyteen

Palvelusuunnitelmassa esitetään, että Kalliolan päiväkodin toiminta siirretään Kalliolan koulun tiloihin ja Pyhäniemen päiväkodin toiminta Pyhäniemen koulun tiloihin 1.8.2027 alkaen. Kyse ei ole palvelujen poistamisesta alueilta, vaan niiden järjestämistavan muuttamisesta siten, että varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus voivat muodostaa nykyistä yhtenäisemmän ja arjessa tiiviimmin yhteensovitetun palvelupolon.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on kokouksessa 15.4.2026 käsitellyt asiakokonaisuuden vaikutuksia.

Kalliolassa ja Pyhäniemessä palvelun säilyminen alueella tukee lasten ja perheiden arjen jatkuvuutta, mutta samalla koulun yhteyteen sijoitettava varhaiskasvatus edellyttää, että tilat, kulkuyhteydet, piha-alueet, ruokailu, lepo, turvallinen liikkuminen ja henkilöstön yhteistyö toimivat varhaiskasvatuksen tarpeiden mukaisesti. Yhteinen toimintaympäristö voi vahvistaa henkilöstön yhteistyötä ja helpottaa lasten siirtymiä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen.

Kokonaisuutena muutos on sekä palvelusisällöllisesti että taloudellisesti perusteltu, jos koulukiinteistöihin toteutettavat ratkaisut tukevat pienten lasten arkea ja palvelujen laatua. Taloudelliset hyödyt syntyvät tilojen yhteiskäytöstä ja erillisten investointitarpeiden vähenemisestä, mutta vaikutusten arvioinnissa keskeistä on myös varmistaa, että palvelujen keskittäminen parantaa arjen sujuvuutta eikä heikennä varhaiskasvatuksen saavutettavuutta, turvallisuutta tai toiminnan laatua.

3.4 Oppilaille taataan yhtenäinen ja ehyt koulupolku

Palvelusuunnitelmassa yhtenäinen ja ehyt koulupolku tarkoittaa oppilaan mahdollisimman ennakoitavaa, turvallista ja johdonmukaista etenemistä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen. Tavoitteena on vähentää tarpeettomia yksiköiden välisiä siirtoja, vahvistaa lasten arjen jatkuvuutta sekä turvata oppimisen, tuen ja kaverisuhteiden pysyvyys. Koulupolun selkeys tukee myös huoltajien ennakoitavuutta, kun tuleva kouluratkaisu on tiedossa jo koulun alkaessa.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että oppilaan koulupolku pyritään määrittelemään jo koulun alkaessa niin, että se säilyy mahdollisimman selkeänä koko perusopetuksen ajan. Salpakankaan alueella Heinsuon ja Salpakankaan koulut muodostavat kaksi 0–9-luokkien yhtenäiskoulua, kun taas Pyhäniemen ja Nostavan oppilaiden koulupolku rakentuu lähialueen 0–4-luokista ja kuntakeskuksen 5–9-luokista. Hämeenkoskella koulupolku jatkuu 0–6-luokista kuntakeskuksen 7–9-luokille ja Kalliolassa 0–6-luokien jälkeen Lahden Kivimaan kouluun tai muuhun lähialueen yläkoulujärjestelyyn.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on kokouksessa 15.4.2026 käsitellyt asiakokonaisuuden vaikutuksia.

Arvioinnin perusteella vaikutus on pääosin myönteinen: se lisää koulupolun jatkuvuutta, vähentää siirtymiä koulujen välillä, tukee opetusryhmien tarkoituksenmukaista muodostamista ja voi parantaa oppimisen tuen sekä henkilöstöresurssien käyttöä. Se että jokaisen oppilaan koulupolku ei ole samanlainen, johtuu alueellisista eroista oppilasmäärissä. Tavoitteena on, että muutoksen jälkeen, koulutien aloittava oppilas ja hänen vanhempansa ovat tietoisia opetuksen järjestämisestä, oppilasvuosien edetessä.

3.5 Heinsuon koulusta 0–9 lk. koulu, jolloin Salpakankaalle muodostuu kaksi yhtenäiskoulua

Palvelusuunnitelmassa ehdotetaan Heinsuon koulun muuttamista 0–9-kouluksi, jolloin Salpakankaan alueelle muodostuu kaksi yhtenäiskoulua. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden ennakoitavaa koulupolkua, vähentää tarpeettomia siirtymiä koulujen välillä sekä käyttää tiloja, henkilöstöä ja oppimisen tuen resursseja tarkoituksenmukaisemmin.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on kokouksessa 15.4.2026 käsitellyt asiakokonaisuuden vaikutuksia.

Muutos tukee yhtenäistä koulukokonaisuutta, vahvistaa koulupolun jatkuvuutta ja helpottaa opetusryhmien muodostamista. Se parantaa myös oppimisen tuen, henkilöstöresurssien ja tilojen kohdentamista sekä voi lisätä arjen ennakoitavuutta oppilaille ja perheille.

Muutos edellyttää tilojen, oppilasryhmien ja siirtymävaiheen huolellista järjestämistä. Osalle oppilaista ja perheistä se voi merkitä muutoksia koulumatkoihin, kouluyhteisöön tai arjen käytäntöihin, minkä vuoksi valmistelun ja viestinnän on oltava selkeää.

Heinsuon muuttaminen 0–9-kouluksi on kokonaisuutena perusteltu ratkaisu, jos toteutus varmistaa opetuksen laadun, oppilaiden turvallisen siirtymän ja arjen sujuvuuden. Ratkaisu tukee palvelusuunnitelman tavoitetta rakentaa pedagogisesti ja taloudellisesti kestävämpää palveluverkkoa.

3.6 Alkuluokkatoimintaa jatketaan resurssien käyttöä tehostamalla

Alkuluokkatoiminnassa arvioidaan esiopetuksen sekä 1.–2. vuosiluokkien yhteistä toimintamallia ja sen resurssien käyttöä. Tavoitteena on säilyttää lapsen kannalta turvallinen ja oppimista tukeva esi- ja alkuopetuksen jatkumo, mutta samalla tehostaa henkilöstö- ja tuntiresurssien käyttöä. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että alkuluokkatoimintaa jatketaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyönä resurssinkäyttöä tehostamalla.

Alkuluokkatoimintaan liittyvä selvitys on käsitelty Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan kokouksessa 15.4.2026. Kokousliitteen tiivistelmänä voitaneen todeta, että:

Alkuluokkaopetus tukee lapsen yhtenäistä ja joustavaa oppimispolkua esiopetuksesta perusopetukseen sekä mahdollistaa lapsen etenemisen oman kasvun, kehityksen ja valmiuksien mukaisesti. Mallin vahvuuksia ovat moniammatillinen yhteistyö, yhteinen oppimisympäristö, pienryhmätoiminta, toiminnalliset ja leikkiin perustuvat työtavat sekä varhaisen ja oikea-aikaisen tuen toteutuminen arjessa. Annetun selvityksen perusteella Hollolan alkuluokkaopetus on pedagogisesti perusteltu toimintamalli, joka on linjassa valtakunnallisen esi- ja alkuopetuksen kehittämissuunnan kanssa ja vahvistaa oppimisen jatkuvuutta, lapsen hyvinvointia, joustavaa tukea sekä moniammatillista toimintakulttuuria.

3.7 Oppimisen tuen järjestämistä tehostetaan

Oppimisen tuen järjestämisessä arvioidaan tuen saatavuutta, erityisopetuksen järjestämistä ja tuen kohdentamista eri kouluissa. Tavoitteena on varmistaa, että oppilas saa tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ja että tuen palvelut järjestetään tarkoituksenmukaisesti oppilasmäärät ja koulujen erilaiset tarpeet huomioon ottaen. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että oppimisen tukea tarjotaan kaikilla kouluilla oppilaiden tarpeiden mukaisesti, vaativan esiopetuksen järjestämistä tiivistetään Kankaan koulun kanssa ja luokkamuotoista erityisopetusta järjestetään keskitetysti kunnan suurimmissa kouluissa.

Oppimisen tukea tarjotaan jatkossakin kaikilla kouluilla oppilaiden tarpeiden mukaisesti, mikä säilyttää tuen saavutettavuuden ja vahvistaa yhdenvertaista toimintatapaa. Tuen järjestämisen tehostaminen mahdollistaa henkilöstö- ja tuntiresurssien tarkoituksenmukaisemman käytön sekä tuen kohdentamisen nykyistä selkeämmin oppilaiden tarpeisiin. Mikäli resurssien kohdentaminen tai yhteistyö ei toimi suunnitellusti, tuen saatavuus ja oikea-aikaisuus sekä tasapuolisuus voivat vaihdella kouluittain. Linjaus on perusteltu, kun oppimisen tuki säilyy kaikilla kouluilla, sen järjestämistä ohjataan yhteisillä periaatteilla ja resurssien riittävyyttä seurataan säännöllisesti.

3.8 5 & 6 luokan oppilaiden sijoittuminen nyky- malin pohjalta jatkuu

Kohdassa arvioidaan 5.–6. vuosiluokkien sijoittumista palveluverkossa. Nykytilanteessa osa oppilaista siirtyy Salpakankaan ja Heinsuon kouluihin 4. luokan jälkeen. Valmistelussa on nostettu esiin vaihtoehto, jossa oppilaat jatkaisivat alakouluissa 6. luokan loppuun ja siirtyisivät keskustan kouluihin vasta 7. luokalle.

Nykyinen malli hyödyntää olemassa olevia 5.–9. luokkien koulurakenteita Salpakankaan ja Heinsuon kouluilla sekä tukee opetusryhmien muodostamista, opiskeluhoitopalvelujen, oppimisen tuen ja muiden koulun palvelujen järjestämistä. Vaihtoehto, jossa siirtyminen tapahtuisi vasta 7. luokalle, voisi tukea alakouluvaiheen jatkuvuutta. Muutos lisäisi myös pienempien koulujen käyttöastetta.

Opetuksen järjestämisen näkökulmasta arvioinnissa korostuvat myös haasteet opetusryhmien muodostamisessa ja oppimisen tuen saatavuudessa. Muutos lisää investointitarpeita pienempiin kouluihin ja heikentää Salpakankaan sekä Heinsuon koulujen tilatehokkuutta.

Talousvaikutusten näkökulmasta nykyisen mallin jatkaminen on perusteltua, koska Palvelusuunnitelman mukaiset kokonaisvaikutukset perustuvat siihen, että 5.–6. luokkalaisten opetus jatkuu siihen suunnitelluissa Heinsuon ja Salpakankaan koulujen tiloissa. 5.–6. luokkien palauttaminen pienempiin kouluihin lisäisi opetuksen järjestämiskustannuksia, estäisi osan muista palvelusuunnitelman tilaratkaisuista ja heikentäisi arvioitua 1,3–1,4 miljoonan euron vuotuista kokonaissäästöä noin 1,1 miljoonalla eurolla. Lisäksi investointiohjelman arvioidaan tällöin kasvavan noin 2,5 miljoonalla eurolla talousarvio 2026 verrattuna, mikä lisäisi lainarahoituksen ja korkokustannusten tarvetta. Investointien määrän kasvu ei huomioi Herralan toimintojen investointitarpeita. Mikäli myös Herralaan päädyttäisiin sekä palauttamaan 5 – 6 luokat, että pysyttämään varhaiskasvatuksen palvelut nykyisellään, palveluiden tuottaminen edellyttäisi merkittäviä lisäinvestointeja myös Herralaan.

3.9 Lukiokoulutusta tarjotaan lähikunnissa

Lukiokoulutuksen osalta arvioidaan, tulisiko Hollolan hakea uudelleen lukiokoulutuksen järjestämislupaa ja järjestää lukiokoulutusta omana toimintana. Tavoitteena on arvioida koulutustarvetta, opiskelijamääriä, tilatarpeita, taloudellisia edellytyksiä ja alueellista koulutustarjontaa. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että Hollolan kunta ei hae lukiokoulutuksen järjestämislupaa, vaan lukiokoulutusta tarjotaan jatkossakin lähikunnissa.

Lukiokokonaisuutta on edellisen kerran arvioitu vuonna 2024, jätetyn valtuustoaloitteen pohjalta. Tuolloin laaditussa selvityksessä todettiin esimerkiksi:

1. Hollolan lukio lakkautettiin 1.8.2014 osana vuosien 2014–2016 sopeuttamistoimia, ja kunta luopui samalla lukiokoulutuksen järjestämisluvasta.
2. Uuden lukion perustaminen edellyttäisi Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää järjestämislupaa sekä koulutustarpeen, opiskelijamäärien, tilojen ja taloudellisten edellytysten osoittamista.
3. Oppilasmääräennusteen mukaan Hollolan 9. luokkalaisten määrä vähenee vuoteen 2029 mennessä, mikä heikentää oman lukion opiskelijapohjaa.
4. Vuoden 2023 kyselyssä 59 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei olisi hakeutunut Hollolan lähilukioon, jos sellainen olisi ollut tarjolla, ja 16 prosenttia ilmaisi kiinnostusta lähilukiota kohtaan.
5. Päijät-Hämeen alueella on useita lukioita, ja lukiokoulutuksen järjestäminen Hollolassa edellyttäisi uusia tai muutettuja tiloja sekä kunnan omaa lisärahoitusta.

Lukioselvityksen perusteella Hollolan oman lukion perustaminen lisäisi yhden jatko-opintovaihtoehdon, mutta kokonaisarvio ei tue järjestämisluvan hakemista. Perustaminen edellyttäisi Opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa, riittävän opiskelijapohjan osoittamista, uusia tai muutettuja tiloja, sähköisen ylioppilaskoejärjestelmän rakentamista, laadunhallintaa sekä merkittävää kunnan omaa rahoitusta. Vuoden 2023 kyselyssä vain 16 prosenttia vastaajista ilmaisi selkeää kiinnostusta Hollolan omaa lähilukiota kohtaan, ja nykyinen lähikuntien lukiotarjonta tarjoaa jo monipuolisia vaihtoehtoja. Pelkän opetuksen järjestämisen kustannukseksi arvioidaan vähintään noin 900 000 euroa vuodessa. Kokonaisuutena nykyisen mallin jatkaminen on taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua, kun lukiokoulutusmahdollisuudet turvataan lähikuntien tarjonnan kautta.

3.10 Vesikansan oppilaiden yläkouluyhteistyötä jatketaan

Vesikansan osalta arvioidaan yläkouluopetuksen järjestämistä seudullisena yhteistyönä Lahden kaupungin kanssa verrattuna oman yläkoulun rakentamiseen tai järjestämiseen alueelle. Tavoitteena on turvata laadukas ja kustannustehokas yläkouluopetus ilman oppilasmäärään nähden raskaita investointeja. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että Hollolan kunta jatkaa Lahden kaupungin kanssa tehtyä yläkouluyhteistyötä ja arvioi sopimuksen jatkoa sopimuskauden päättyessä seudullisen yhteistyön pohjalta.

Vesikansan yläkouluyhteistyön jatkaminen turvaa laadukkaan opetuksen ilman oppilasmäärään nähden raskaita omia investointeja ja hyödyntää olemassa olevaa seudullista yhteistyötä. Ratkaisu säilyttää riippuvuuden yhteistyösopimuksesta ja voi merkitä oppilaille koulumatkoja oman alueen ulkopuolelle. Yhteistyön jatkaminen on perusteltua, jos sopimus turvaa opetuksen laadun, saavutettavuuden ja kustannustehokkuuden myös jatkossa.

3.11 Leasing-koulujen lunastamiseen valmistautaan

Leasing-koulujen osalta arvioidaan Heinsuon ja Kalliolan koulujen kiinteistöleasing-ratkaisua, jäännösarvon lunastamista ja kunnan varautumista tulevaan takaisinostoon. Tavoitteena on turvata kunnan taloudellinen kantokyky ja välttää ratkaisut, jotka sitovat varoja tehottomasti tai lisäävät tarpeettomasti korkomenoja. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että kunta varautuu koulujen takaisinostoon ylläpitämällä taseeseen kertynyttä ylijäämää ja tavoittelemalla investointivarausta, mutta ei rahastoi lunastusta varten erillisiä varoja.

Leasing-koulujen lunastamiseen varautuminen vahvistaa talouden ennakoitavuutta ja auttaa hallitsemaan tulevia rahoitusvastuita ilman erillistä rahastointia. Ratkaisu sitoo kunnan talouden suunnittelua ja edellyttää riittävää ylijäämäpuskuria sekä investointivarauksen toteutumista. Varautuminen on tarpeellista, jotta takaisinosto voidaan hoitaa hallitusti ja ilman äkillistä painetta käyttötalouteen tai muuhun investointiohjelmaan. Vastuullinen taloudenpito ja taseeseen kertyneiden ylijäämien säilyttäminen ovat leasing-koulujen lunastuksen ehdoton edellytys.

3.12 Lasten ja nuorten vapaa-aikapalvelujen toteuttamista jatketaan nykymallin pohjalta

Lasten ja nuorten vapaa-aikapalveluissa arvioidaan nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen sekä koulunuorisotyön merkitystä lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Tavoitteena on säilyttää ennaltaehkäisevät, osallisuutta ja arjen turvallisuutta tukevat palvelut sekä niiden yhteys koulujen arkeen. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että vapaa-aikapalvelujen palvelutuotantoon ei tehdä merkittäviä muutoksia tällä valtuustokaudella.

Vapaa-aikapalvelujen nykymallin jatkamisella pyritään turvaamaan lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja arjen turvallisuutta tukevat ennaltaehkäisevät palvelut. Palvelutuotannon säilyttäminen ennallaan ei itsessään tuo merkittäviä säästöjä eikä ratkaise mahdollisia alueellisia saavutettavuuseroja. Nykymallin jatkaminen on perusteltua, mutta edellyttää palvelujen vaikuttavuuden seurantaa ja palvelujen kehittämistä yhteistyössä koulujen ja nuorisopalvelujen kanssa.

3.13 Koululaiskuljetukset hyödyntävät ensisijaisesti kaikille avointa joukkoliikennettä

Koululaiskuljetusten osalta arvioidaan kuljetusten järjestämistä ensisijaisesti avointa joukkoliikennettä hyödyntäen sekä erilliskuljetusten tarvetta alueilla, joilla joukkoliikenne ei ole riittävä ratkaisu. Tavoitteena on järjestää koulumatkat turvallisesti, sujuvasti ja kustannustehokkaasti sekä tukea samalla joukkoliikenteen käyttöä. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että koululaiskuljetusten toteuttamisessa hyödynnetään ensisijaisesti avointa joukkoliikennettä ja kuljetusjärjestelyjä kehitetään yhdessä koulupäivän aikataulujen ja palveluverkon muutosten kanssa.

Avoimen joukkoliikenteen ensisijainen hyödyntäminen voi parantaa kuljetusten kustannustehokkuutta, lisätä joukkoliikenteen käyttöä ja tukea koulumatkojen suunnitelmallista järjestämistä. Kaikilla alueilla joukkoliikenne ei välttämättä riitä toimivaksi ratkaisuksi, jolloin erilliskuljetusten tarve säilyy. Ratkaisu on perusteltu, mutta edellyttää että koulupäivän aikataulut, reitit ja palveluverkon muutokset sovitetaan yhteen ja oppilaiden turvallinen koulumatka varmistetaan.

4 ELINVOIMAN PALVELUALUEEN PALVELU-LINJAUKSET

4.1 Joukkoliikenteen ja Hoppa-palveluliikenteen yhteensovittamista jatketaan

Palvelusuunnitelmassa tarkastellaan koulukuljetusten, seudullisen joukkoliikenteen ja Hoppa-palveluliikenteen yhteensovittamista. Tavoitteena on hyödyntää avointa joukkoliikennettä mahdollisimman tehokkaasti, vähentää erilliskuljetusten tarvetta ja turvata liikkumismahdollisuudet myös niillä alueilla ja käyttäjäryhmille, joille tavallinen linja-autoliikenne ei yksin riitä. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että koulukuljetusten, joukkoliikenteen ja Hoppa-palveluliikenteen yhteensovittamista jatketaan.

4.2 Tukipalvelujen kehittämistyötä jatketaan

Palvelusuunnitelmassa tukipalveluilla tarkoitetaan erityisesti ruoka- ja siivouspalveluja, jotka palvelevat kouluja, päiväkoteja ja muita kunnan toimipisteitä. Tavoitteena on sopeuttaa tukipalvelut palveluverkon muutoksiin siten, että palvelun laatu, kustannustehokkuus ja toiminnan jatkuvuus säilyvät. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että ruoka- ja siivouspalvelut jatkuvat kunnan omana toimintana jatkuvan kehittämisen periaatteita noudattaen ja palveluverkon edellyttämässä laajuudessa.

4.3 Kaavoitus ja tonttituotanto vastaa tonttikysyntään

Palvelusuunnitelmassa kaavoitusta ja tonttituotantoa tarkastellaan suhteessa lapsiperheiden sijoittumiseen, tonttikysyntään ja palveluverkon kysyntäpohjaan. Tavoitteena on tarjota tontteja eri puolilta kuntaa ja toteuttaa kaavoitusta kysyntälähtöisesti erityisesti kunnan omistamilla maa-alueilla. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että kunta tarjoaa tontteja kaikkien koulujen lähialueilta lapsiperheille ja kehittää kaavoitusta tonttikysyntää vastaavasti.

4.4 Kunta tarjoaa käyttäjille terveelliset ja kustannustehokkaat tilat

Kunnan tiloja tarkastellaan palvelusuunnitelmassa terveellisyyden, turvallisuuden, tilatehokkuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmista. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia tiloja ensisijaisesti, vähentää ylimääräisiä neliöitä, hallita korjausvelkaa ja kohdentaa investoinnit vain aidosti tarpeellisiin tiloihin. Palvelusuunnitelmassa esitetään, että kunta tarjoaa käyttäjille terveelliset, tila- ja kustannustehokkaat tilat hyväksytyyn toimitilaohjelman mukaisesti.

5 PALVELUSUUNNITELMAAN LIITTYVÄT VALTUUSTOALOITTEET JA TOIMENPIDEALOITTEET

5.1 Keski-Hollolan elinvoima ja tulevaisuus -aloite

Valtuuston kokouksessa 16.6.2025 jätetty Keski-Hollolan elinvoima ja tulevaisuus -aloite käsitellään palvelusuunnitelmassa osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laajempaa palveluverkkotarkastelua. Palvelusuunnitelman mukaan Keski-Hollolan ja koko kunnan elinvoimaa vahvistetaan parhaiten kehittämällä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluja kokonaisvaltaisesti, laadukkaasti, saavutettavasti ja ennakoitavasti. Ratkaisuna korostuu oppilaille mahdollisimman ehyt, ennustettava ja turvallinen koulupolku sekä palvelujen, liikenneyhteysien, kaavoituksen, terveiden tilojen ja oppimisen tuen yhteensovittaminen kunnan kokonaisedun näkökulmasta.

5.2 Kyläkoulustrategia- toivomusaloite

Kyläkoulustrategia-toivomusaloitteen näkökulma on käsitelty palvelusuunnitelmassa osana koko kunnan palveluverkon, oppilaaksiottoalueiden, koulupolkujen, tilojen ja talouden kokonaisarviointia. Palvelusuunnitelmassa ei esitetä erillistä kyläkoulustrategiaa, vaan palveluverkon ratkaisuja arvioidaan kunnan kokonaisedun, palvelutarpeen muutoksen, opetuksen laadun, saavutettavuuden, tilojen terveellisuuden ja kustannustehokkuuden perusteella. Johtopäätöksenä kyläkoulujen asemaa tarkastellaan jatkossakin osana valtuustokausittaista palveluverkon arviointia, kaavoitusta, liikenneyhteysien ja lasten yhtenäisiä koulupolkuja.

6 YHDENVERTAISUUSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnissa palvelusuunnitelmaa tarkastellaan sen perusteella, toteutuvatko lasten, nuorten ja perheiden palvelut tosiasiallisesti tasapuolisesti eri puolilla kuntaa, vaikka palvelujen järjestämistavat, palvelupisteiden sijainti ja koulupolut eivät ole kaikilla alueilla samanlaisia. Arvioinnissa painottuvat palvelujen saavutettavuus, koulumatkat, oppilaaksiotto, oppimisen tuki, varhaiskasvatuksen ja koulun sijainti, perheiden arjen ennakoitavuus, turvallisuuden tunne sekä maaseutu- maisten alueiden asema suhteessa kuntakeskukseen.

Palvelusuunnitelman myönteinen yhdenvertaisuusvaikutus perustuu siihen, että oppilaaksiottoalueita vähennetään yhteen ja lähikoulun osoittamiseen saadaan enemmän joustavuutta. Tämä mahdollistaa oppilaan tuen tarpeiden, ryhmäkokojen, koulumatkojen ja koulujen tilakapasiteetin huomioimisen nykyistä paremmin. Vaikutusten

arvioinneissa yhden oppilaaksiottoalueen malli näyttäytyy erityisesti pitkällä aikavälillä nykytilannetta myönteisempänä, koska se voi vähentää alueiden välisiä eroja palvelujen järjestämisessä ja tukea tarkoituksenmukaisempaa opetusryhmien muodostamista.

Yhdenvertaisuuden kannalta keskeistä on myös oppimisen tuen saatavuus. Palvelusuunnitelmassa lähtökohtana on, että oppimisen tukea tarjotaan kaikilla kouluilla oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Tämä vahvistaa lasten yhdenvertaista oikeutta saada tukea omassa koulupolussaan. Samalla on seurattava, ettei tuen saatavuus, oikea-aikaisuus tai laatu vaihtele kouluittain sen vuoksi, että resurssien kohdentaminen, henkilöstön saatavuus tai yhteiset toimintatavat eivät toteudu suunnitellusti. Yhdenvertaisuudessa ei ole kyse vain palvelun maantieteellisestä läheisyydestä, vaan ennen kaikkea siitä, että oppilas saa tarvitsemansa tuen laadukkaasti, oikea-aikaisesti ja tosiasiallisesti saavutettavana. Esimerkiksi, kun vaativamman tuen palveluja koordinoidaan Kankaan koulun kautta, voidaan varmistaa, että erityistä osaamista tarvitsevien oppilaiden tuki järjestyy kattavammin, suunnitelmallisemmin ja yhdenvertaisemmin.

Palveluverkon muutokset voivat kuitenkin vaikuttaa eri alueiden lapsiin ja perheisiin eri tavoin. Herralan, Nostavan, Hämeenkosken ja Pyhäniemen kaltaisilla maaseutumaisilla alueilla yhdenvertaisuus kytkeytyy erityisesti lähipalvelukokemukseen, koulumatkojen kohtuullisuuteen, kuljetusten toimivuuteen, lasten kaverisuhteisiin, turvallisuuden tunteeseen ja perheiden arjen järjestelyihin. Jos koulu- tai varhaiskasvatuspalvelu siirtyy kauemmas, on varmistettava, että palvelu säilyy tosiasiallisesti saavutettavana eikä muutos aiheuta yksittäisille lapsiryhmille tai alueille kohtuuttomia haittoja.

Yhdenvertaisuus ei tarkoita tässä yhteydessä sitä, että palvelut järjestetään kaikilla alueilla samalla tavalla tai samankokoisissa yksiköissä. Olennaista on, että palvelujen laatu, turvallisuus, saavutettavuus ja tuen saatavuus toteutuvat lapsen näkökulmasta tasapuolisesti. Erilaiset koulupolut voivat olla perusteltuja, jos niiden taustalla ovat oppilasmäärät, tilat, opetuksen järjestämisen edellytykset ja palvelutarpeen muutos, ja jos huoltajille viestitään muutoksista riittävän ajoissa ja ymmärrettävästi.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää lapsiin ja perheisiin, joiden arkeen muutokset vaikuttavat välittömästi. Tällaisia vaikutuksia voivat olla koulupaikan vaihtuminen, koulumatkan muuttuminen, varhaiskasvatuspaikan sijainnin muutos, uuden ryhmän tai kouluyhteisön muodostuminen sekä kuljetuksiin liittyvät järjestelyt. Näissä tilanteissa yhdenvertaisuutta vahvistaa se, että päätösten perusteet ovat selkeät, yksittäisten lasten tuen tarpeet huomioidaan ja siirtymävaiheen käytännöt valmistellaan yhteistyössä perheiden ja henkilöstön kanssa.

Kokonaisuutena palvelusuunnitelma voi vahvistaa yhdenvertaisuutta, jos palveluverkon joustavuus, oppimisen tuen saatavuus, tarkoituksenmukaiset opetusryhmät, terveelliset tilat ja turvalliset koulumatkat toteutuvat kaikilla alueilla. Samalla muutoksen yhdenvertaisuusvaikutuksia on seurattava alueittain ja lapsiryhmittäin, jotta mahdolliset haitat eivät kasaannu samoille lapsille, perheille tai asuinalueille.

Palvelusuunnitelman yhdenvertaisuusvaikutukset ovat kokonaisuutena hallittavissa ja voivat olla myönteisiä, jos ratkaisut toteutetaan lapsen edun, palvelujen saavutettavuuden ja tuen tarpeiden näkökulmasta. Yhden oppilaaksiottoalueen malli, joustavampi lähikoulun osoittaminen ja palvelujen yhteensovittaminen tukevat tosiasiallista yhdenvertaisuutta, mutta samalla on huolehdittava siitä, etteivät koulumatkat, kuljetukset, lähipalvelun väheneminen tai siirtymävaiheen muutokset heikennä joidenkin alueiden lasten ja perheiden asemaa. Jatkossa yhdenvertaisuuden toteutumista tulee seurata erityisesti koulumatkojen, oppimisen tuen, varhaiskasvatuspaikkojen, perheiden arjen ja maaseutumaisten alueiden palvelujen saavutettavuuden näkökulmista.

7 MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Palvelusuunnitelman vaikutukset maaseutumaisilla alueilla sijaitseviin palveluihin ja yhteisöihin, erityisesti Herralan, Nostavan, Hämeenkosken ja Pyhäniemen alueilla.

Palvelusuunnitelmassa tarkastellaan varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen järjestämistä koko kunnan palveluverkkona. Maaseutumaisilla alueilla tavoitteena on sovittaa palvelut vähenevään palvelutarpeeseen, turvata lasten yhtenäiset koulupolut, järjestää palvelut terveellisissä ja tarkoituksenmukaisissa tiloissa sekä vahvistaa palvelujen taloudellista kestävyyttä.

Ratkaisut voivat vahvistaa palvelujen laatua, jos lapset ja oppilaat sijoittuvat tarkoituksenmukaisempiin ryhmiin ja tuki, henkilöstöresurssit sekä tilat voidaan järjestää nykyistä paremmin. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen sijoittuminen samoihin tai läheisiin yksiköihin voi tukea lasten arjen jatkuvuutta, henkilöstön yhteistyötä ja koulupolun ennakoitavuutta. Lisäksi tilojen tehokkaampi käyttö, investointitarpeiden väheneminen ja kuljetusten yhteensovittaminen voivat tukea kunnan talouden tasapainottamista.

Maaseutumaisilla alueilla palveluverkon muutokset voivat heikentää lähipalvelukokemusta ja paikallista yhteisöllisyyttä, jos koulu- tai varhaiskasvatuspalvelu siirtyy kauemmas. Muutokset voivat lisätä koulumatkoihin, kuljetusjärjestelyihin, perhearkeen ja lasten turvallisuuden tunteeseen liittyviä vaikutuksia. Erityisesti alueilla, joilla joukko-liikenne ei yksin riitä, erilliskuljetusten tarve voi säilyä ja palvelujen saavutettavuus edellyttää erillistä tarkastelua.

Arvioitavat näkökulmat:

- A. Lapset ja perheet: koulumatkat, arjen sujuvuus, kaverisuhteet, turvallisuuden tunne ja koulupolun ennakoitavuus.

Palvelusuunnitelman ratkaisut voivat vahvistaa lasten ja perheiden näkökulmasta koulupolun ennakoitavuutta, arjen jatkuvuutta sekä oppimisen ja tuen oikea-aikaista järjestämistä. Myönteisiä vaikutuksia syntyy erityisesti silloin, kun siirtymät ovat hallittuja, opetusryhmät voidaan muodostaa tarkoituksenmukaisesti ja palvelut järjestetään lapsen tarpeiden kannalta selkeänä kokonaisuutena.

Kielteiset vaikutukset liittyvät erityisesti tilanteisiin, joissa koulu- tai varhaiskasvatuspalvelu siirtyy kauemmas, koulumatka pitenee tai kuljetusjärjestelyt muuttuvat. Muutokset voivat vaikuttaa perheiden arjen sujuvuuteen, lasten kaverisuhteisiin, turvallisuuden tunteeseen ja kokemukseen palvelujen saavutettavuudesta.

Kokonaisuutena vaikutukset lasten ja perheiden näkökulmasta ovat hallittavissa ja voivat olla myönteisiä, jos muutokset toteutetaan suunnitellusti, koulumatkojen turvallisuus varmistetaan, perheille viestitään selkeästi ja lapsen koulupolku säilyy ennakoitavana. Keskeistä on, että taloudelliset ja toiminnalliset ratkaisut eivät heikennä lasten hyvinvointia, arjen sujuvuutta tai palvelujen saavutettavuutta.

- B. Palvelujen saavutettavuus: lähipalvelun säilyminen, matka-aika, kuljetukset ja joukkoliikenteen toimivuus.

Palvelujen saavutettavuuden kannalta myönteistä on, että palvelusuunnitelmassa pyritään säilyttämään palvelut alueilla silloin, kun ne voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti, sekä hyödyntämään koulu-kuljetuksissa ensisijaisesti avointa joukkoliikennettä. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sijoittaminen samoihin tai läheisiin yksiköihin voi myös selkeyttää lasten arjen palvelupolkua ja helpottaa palvelujen yhteensovittamista.

Kielteisiä vaikutuksia voi syntyä silloin, kun lähipalvelu siirtyy kauemmas, koulumatka pitenee tai kuljetusjärjestelyt muuttuvat. Vaikutusarvioinneissa korostuu, että palvelujen saavutettavuus edellyttää turvallisia ja toimivia koulumatkoja, joukkoliikenteen riittävyttä sekä tarvittaessa erilliskuljetuksia alueilla, joilla avoin joukkoliikenne ei yksin vastaa palvelutarpeeseen.

Kokonaisuutena palvelujen saavutettavuuden vaikutukset riippuvat siitä, miten palveluverkon muutokset, koulukuljetukset ja joukkoliikenne sovitetaan yhteen. Ratkaisut ovat perusteltuja, jos palvelut säilyvät tosiasiallisesti saavutettavina, koulumatkat ovat turvallisia ja kohtuullisia sekä perheiden arjen järjestelyt voidaan turvata muutostilanteissa.

- C. Paikallinen yhteisö ja elinvoima: kylän vetovoima, yhteisöllisyys, lapsiperheiden sijoittuminen ja palvelujen merkitys alueen elinvoimalle.

Palvelusuunnitelman ratkaisut voivat tukea paikallista elinvoimaa silloin, kun palvelut, koulupolut, kaavoitus, liikenneyhteydet ja terveelliset tilat muodostavat ennakoitavan kokonaisuuden. Myönteistä on myös se, että kyläkoulujen säilymisen edellytyksiä voidaan vahvistaa yhdistämällä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tiloja sekä tukemalla palveluja siellä, missä niille on riittävä kysyntä.

Kielteisiä vaikutuksia voi syntyä, jos koulun tai varhaiskasvatuspalvelun poistuminen heikentää kylän lähipalvelukokemusta, yhteisöllisyyttä

tai alueen koettua vetovoimaa lapsiperheiden näkökulmasta. Asiakirjoissa todetaan kuitenkin, että kylien elinvoimaa ei ratkaista yksittäisellä palvelulla, vaan siihen vaikuttavat myös väestökehitys, tonttikysyntä, liikenneyhteydet, paikallinen toimeliaisuus ja asukkaiden oma kehittämistyö.

Kokonaisuutena paikallisen yhteisön ja elinvoiman näkökulmasta ratkaisut ovat perusteltuja, jos kunta turvaa palvelut siellä, missä palvelutarve on riittävä, ja samalla tukee kylien omaehtoista kehittämistä, kaavoitusta ja liikenneyhteyksiä. Palveluverkon ratkaisuja ei tule arvioida vain yksittäisen yksikön näkökulmasta, vaan suhteessa koko kunnan palvelutarpeeseen, lasten koulupolkuihin, taloudelliseen kestävyYTEEN ja alueiden pitkän aikavälin elinvoimaan.

- D. Ympäristö ja liikkuminen: koulumatkojen pituus, kuljetusmuodot, joukkoliikenteen hyödyntäminen ja liikenteen päästöt.

Ympäristön ja liikkumisen näkökulmasta palveluverkon muutokset vaikuttavat erityisesti koulumatkojen pituuteen, kuljetusmuotoihin ja joukkoliikenteen hyödyntämiseen maaseutumaisilla alueilla. Myönteistä on, että avoimen joukkoliikenteen ensisijainen hyödyntäminen voi vahvistaa olemassa olevia liikenneyhteyksiä, vähentää erilliskuljetusten tarvetta ja tukea kuljetusten suunnitelmallisuutta. Kielteisiä vaikutuksia voi syntyä, jos koulumatkat pitenevät, avoin joukkoliikenne ei riitä kaikkien alueiden tarpeisiin tai erilliskuljetusten tarve kasvaa. Kokonaisuutena vaikutukset riippuvat siitä, miten koulupäivien aikataulut, reitit, kuljetusten turvallisuus ja palveluverkon muutokset sovitetaan yhteen sekä miten liikenteen kustannus- ja ympäristövaikutuksia seurataan.

- E. Kaavoitus ja tuleva palvelutarve: tonttitarjonta, lapsiperheiden sijoittuminen, väestökehitys ja palveluverkon pitkän aikavälin kestävyys.

Kaavoituksen ja tulevan palvelutarpeen näkökulmasta maaseutumaisien alueiden palveluverkon kestävyYTEEN vaikuttavat erityisesti lapsiperheiden sijoittuminen, tonttikysyntä, väestökehitys ja palvelujen kysyntäpohja. Myönteistä on, että palvelusuunnitelmassa kaavoitusta tarkastellaan suhteessa koulujen lähialueisiin ja tavoitteena on tarjota tontteja eri puolilta kuntaa kysyntää vastaavasti. Tämä voi tukea Herralan, Nostavan, Hämeenkosken ja Pyhäniemen kaltaisten alueiden elinvoimaa, jos tonttitarjonta, liikenneyhteydet ja palvelut muodostavat perheille ennakoitavan kokonaisuuden. Kielteisiä vaikutuksia voi syntyä, jos väestökehitys tai tonttikysyntä ei riitä ylläpitämään palvelutarvetta, jolloin palveluverkon ylläpito voi muodostua taloudellisesti rasakaaksi. Kokonaisuutena kaavoituksen, tonttituotannon ja palveluverkon suunnittelun tulee kulkea yhdessä, jotta maaseutumaisilla alueilla voidaan turvata sekä palvelujen saavutettavuus että kunnan taloudellisesti kestävä palvelurakenne.

8 VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI - YHTEENVETO

Vaikutusten ennakkoarviointien perusteella palvelusuunnitelma kokoaa yhteen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, tukipalvelujen, kuljetusten, tilojen, kaavoituksen ja talouden näkökulmat. Suunnitelman tavoitteena on sovittaa palveluverkko vähenevään palvelutarpeeseen, turvata lasten ja nuorten laadukkaat palvelut sekä vahvistaa kunnan talouden kestävyyttä vuoteen 2030 ulottuvalla aikajänteellä.

Palvelusuunnitelman kautta:

1. Palveluverkkoa sovitetaan vähenevään palvelutarpeeseen.
2. Tilojen käyttö tehostuu ja erillisiä investointitarpeita voidaan vähentää.
3. Yksi oppilaaksiottoalue lisää joustavuutta lähikoulun osoittamiseen ja oppilasvirtojen hallintaan.
4. Opetusryhmiä voidaan muodostaa tarkoituksenmukaisemmin.
5. Oppimisen tukea ja opiskeluhuollon palveluja voidaan kohdentaa selkeämmin oppilaiden tarpeisiin.
6. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen sijoittaminen samoihin tai läheisiin yksiköihin tukee lasten koulupolun ennakoitavuutta.
7. Avoimen joukkoliikenteen hyödyntäminen voi parantaa kuljetusten suunnitelmallisuutta ja kustannustehokkuutta.
8. Kaavoituksen, tonttitarjonnan ja palveluverkon yhteensovittaminen voi tukea maaseutumaisten alueiden elinvoimaa ja lapsiperheiden sijoittumista.

Palvelusuunnitelman mahdolliset riskit:

1. Muutokset voivat lisätä koulumatkoihin ja kuljetusjärjestelyihin liittyviä vaikutuksia.
2. Lähipalvelukokemus voi heikentyä alueilla, joista koulu- tai varhaiskasvatuspalvelu siirtyy kauemmas.
3. Perheiden arjen järjestelyt voivat muuttua siirtymävaiheessa.
4. Oppilaiden turvallisuuden tunne, kaverisuhteet ja kouluyhteisöön kiinnittyminen voivat edellyttää erityistä tukea muutostilanteissa.
5. Tilaratkaisut, henkilöstöjärjestelyt ja opetusryhmien muodostaminen aiheuttavat toimeenpanoriskejä.
6. Avoin joukkoliikenne ei välttämättä riitä kaikilla alueilla, jolloin erilliskuljetusten tarve säilyy.
7. Taloushyötyjen toteutuminen edellyttää, että palveluverkon, tilojen, henkilöstön ja tukipalvelujen muutokset etenevät suunnitellusti.
8. Siirtymävaiheeseen liittyä kertaluonteisia kustannuksia, alaskirjauksia, muutosten investointeja sekä leasing-vastuiden kasvu.

Kokonaisuutena palvelusuunnitelma on vaikutusten ennakkoarviointien perusteella perusteltu, koska se vastaa palvelutarpeen vähenemiseen, vahvistaa palveluverkon taloudellista kestävyyttä ja mahdollistaa pedagogisesti tarkoituksenmukaisemman palvelujen järjestämisen. Suunnitelman vaikutukset muodostuvat kuitenkin toisiinsa

kytkeytyvistä ratkaisuksista, eikä yksittäisiä linjauksia voida muuttaa ilman, että vaikutus talouteen, tilankäyttöön, kuljetuksiin ja palveluverkon kokonaisuuteen arvioidaan uudelleen. Myönteiset vaikutukset toteutuvat vain, jos muutokset toimeenpannaan hallitusti, koulumatkojen turvallisuus ja palvelujen saavutettavuus varmistetaan, perheille ja henkilöstölle viestitään selkeästi sekä talousvaikutuksia, tilankäyttöä, henkilöstövaikutuksia ja lasten arjen vaikutuksia seurataan säännöllisesti.

Palvelusuunnitelma on kunnanvaltuuston strateginen linjaus- ja tahdonilmaisuasiakirja, jolla valtuusto ilmaisee valtuustokautta koskevan tavoitetilansa suunnitelmassa mainittujen palvelujen kehittämisestä sekä ohjaa jatkovalmistelua, taloussuunnittelua ja palveluverkon kokonaisuuden arviointia. Kokonaisuuden hahmottaminen on keskeistä kaikessa asiaan liittyvässä päätöksenteossa ja täytäntöönpanossa. Myönteisten vaikutusten vahvistaminen ja kielteisten vaikutusten hillitseminen edellyttävät, että päätöksenteon kaikissa vaiheissa valtuuston tahtotilan mukainen ohjaus huomioidaan ensisijaisesti kokonaisuuden näkökulmasta.